

Preganjani, a neuklonljivi

Primorsko ljudstvo je tudi tokrat pokazalo pred medzavezniško komisijo, ki se nahaja te dni na naši zemlji, in pred vsem svetom svojo pripadnost. Mirno in dostojanstveno je manifestiralo za svoje s krvjo pridobljene pravice. Okrasilo je svoje domove z borbenimi gesli in zastavami ter transparenti. Na trgih in cestah je postavilo slavoloke ter hotelo tako pozdraviti odposlance zunanjih ministrov. Enodušno so srca primorskih Slovencev vsplamtela za Jugoslavijo. Val navdušenja je zajel ves narod od Predila pa do morja.

V to naravno veselje ljudskih množic pa je kot žgoči bič udaril pretresljiv dogodek iz Škedenja pri Trstu, ko je civilna policija brez vsakega vzroka streljala na zbrano množico, ki je zagrešila samo to, da je branila svoje pridobitve iz osvobodilne vojske, da je čuvala svoje zastave, pod katerimi je šla v boj proti okupatorju in iz katerega je izšla skupno z zavezniki zmagoslavno in neuklonljivo.

Naše oblasti in naše časopisje je že dalj časa opozarjalo zavezniške oblasti na nevarnost, ki prihaja iz reakcionarnih vrst, ko venomer napadajo in blatijo Jugoslavijo.

Isti ljudje, ki so že leta 1920 in 1921 nastopali z vso sovražnostjo proti slovenskemu življu te zemlje in proti italijanskemu zavednemu delavstvu, prav isti elementi, ki so se udinjali Giunti in vsem njegovim nasilnim naslednikom, se zbirajo danes okrog C.L.N. in okrog reakcionarnega tiska. Ti sovražniki zdravih in poštenih ljudskih množic se vežejo z najbolj osovraženimi skupinami, ki so izšle iz naročja fašizma in ki so ustvarili danes neofašizem. Še včeraj so služili narodnim izdajalcem, krivili hrbet pred okupatorjem in danes ustrahujejo in streljajo slovanske in italijanske ljudi, ki čutijo demokratično. Ne gre se samo za pripadnost k tej ali drugi državi, gre tudi za socialno pravičnost, za napredek človeštva, za demokratične pridobitve, za bodočnost naroda.

Mi zahtevamo razpust civilne policije, ker si je omadeževala roke z nedolžno krvjo; ker ne služijo ljudstvu, ampak so proti njemu. Zahtevali smo in neštetokrat smo se obrnili na zaveznike, naj očistijo vso filofašistično zalego, ki se danes skriva pod krinko patriotizma ali celo demokratizma in ki očitno rovavi proti slovenskemu in italijanskemu življu. Vsi naši opomini so bili zaman.

Tržaško ljudstvo, z njim vsa Primorska, se ni ustrašilo groženj odkritih in prikritih sovražnikov. Kljub žrtvam, ki so padle v borbi za našo priključitev k Jugoslaviji te dni, je naš narod še tesneje strnil svoje vrste ter si nadel tudi za bodoče to težko nalogo, da bo čuval pridobitve demokracije ter zbral okoli sebe vse one poštene ljudi, ki bodo pomagali streti zadnje ostanke fašizma. In to smo videli: kadar se ljudske množice zdramijo, takrat se sovražnik potuhne in skriva.

KRVAVI TRŽAŠKI DOGODKI

V Škedenju je civilna policija streljala v množico, ki zahteva priključitev k Jugoslaviji - Splošna stavka v Trstu in po deželi

V nedeljo popoldne je pred cerkev tržaškega predmestja Škedenj privozil »jeep« z dvema angleškima vojaškima policistoma, ki pa se je kmalu vrnil v mesto. Čez nekaj časa se je isti »jeep« vrnil v spremstvu drugega s tremi člani civilne policije in civilista, ki je nosil v rokah brzostrelko, pripravljeno na strel. Privozila sta še dva kamijona z organi civilne policije, ki so bili vsi oboženi z brzostrelkami. Ustavili so se pred cerkvijo, kjer so se takoj zbrali ljudje — ki so slutili, s kakim namenom so pridrveli policisti — da bi branili svojo zastavo. V tem trenutku pa je eden izmed policistov na kamijonu ustrelil v zrak. Takoj nato so začeli on in še trije z istega kamijona streljati z brzostrelkami v zbrano množico. Na mestu je obležala tov. Genzo Giovanna, članica sektorskega odbora v Škedenju, mati treh otrok, stara 33 let in tov. Giorgio Bonifazio. Ranjenih je bilo 22 tovarišev in tovarišic.

Nihče izmed policistov ni pomagal pri prenašanju ranjencev. Stali so tam četrt ure, nato pa odšli. Nekateri so pobegnili že prej iz strahu pred svojim zločinom. Na kraj zločina sta prišla

takoj tov. Štoka, tajnik Osvobodilnega sveta za Trst in Solieri Ermanno - Marino, član izvršnega odbora KPJK, ki sta pozvala prebivalstvo k mirnemu zadržanju. Domačini so žrtve položili na mrtvaški oder v dvorani Ljudskega doma v Škedenju. Preko zastav obešenih na hišah so obesili črne trakove v znak žalovanja.

Ti žalostni dogodki so se zgodili 10 mesecev potem, ko so demokratska ljudstva Združenih narodov zmagala nad fašizmom. Ljudstvo je po svojih resničnih zastopnikih že davno in ob vsaki priliki opozarjalo ZVU na nevarnost fašističnih elementov v civilni policiji in drugod. Pa vse ni nič pomagalo.

Svet se bo vprašal: Kdo nosi odgovornost za ta zločin brez primere? Tega se ne da prikriti z uradnimi poročili!

Dejstva so tu; resnica je samo ena in potrjujejo jo tovariši, ki ležijo ranjeni v bolnici. Ti sporočajo: Tovariši, sporočite svetu, da po končni borbi še krvavimo. Sporočite vsem demokratičnim narodom sveta, da ranjeni otroci v tržaški bolnici jokajo in, da njihov jok obtožuje, obtožuje, obtožuje.

Protest PNCO-ja

Pokrajinski narodno osvobodilni odbor je naslovil na polkovnika Robertsona, višjega častnika za civilne zadeve v Trstu, noto, v kateri poziva ZVU, da nemudoma razpusti odnosno odstrani civilno policijo, ki po svojem sestavu in dejanjih spominja na pravo fašistično formacijo.

Če bi ZVU ne nameravala ukreniti ničesar, da se odpomore temu nemogočemu stanju, se ne bomo mogli otresti utisa, da so na delu sile, ki zasledujejo jasen namen, da zopet prav na tem ozemlju izmučenega Primorja ustvarjajo novo žarišče sporov in nemirov.

Proglašena je splošna stavka

Kljub spletkam reakcionarnih sil, ki so tudi tokrat skušale popačiti demokratični in ljudski značaj tega veličastnega protestnega gibanja, je bila udeležba pri stavki splošna. Ne le velika in srednja industrijska podjetja, ampak vse delavnice brez razločka so ostale prazne ter se pridružile stavkovnemu valu ljudskih množic. Vse trgovine, vsi javni obrati in uradi so ostali za-

prtji. Tržačani so imeli priliko ugotoviti, da ni bila morda niti ena stavka izvedena in občutena tako, kot sedanja.

Prav tako kot v Trstu je tudi delovno ljudstvo v Trzinu, Miljah, Gorici in drugod z neugasljivo vero in bratsko užalošeno dušo sočustvovalo s tržaškimi tovariši ter solidarno prekrižalo roke.

Pogreb nedolžnih žrtev 150.000 glava množica se je poklonila

Iz vseh mestnih predelov in predmestij so se zgrinjale velike množice, da izkažejo zadnjo čast novim žrtvam fašističnega terorja. Vse stranske ulice so bile polne ljudstva, ki je čakalo, da se uvrsti v sprevod. Kapelica, kjer sta ležali trupli na mrtvaškem odru, je bila odeta z jugoslovanskimi zastavami, krsti pa oviti v italijansko zastavo z zvezdo. Ob 14.30 se je začel žalni sprevod premikati po mestnih ulicah. Na čelu sprevoda je mala deklica nosila križ, spleten iz svežih zvončkov. Sledili so partizani in garibaldinci z zastavami. Za njimi so nosili 250 vencev raznih organizacij in ustanov. Godbe, ki so sledile združenim zborom 800 pevcev, so igrale ves čas žalostinke, ki so tihemu sprevodu dajale mogočen, presunljiv izraz. Nato sta sledili krsti obeh žrtev, pokriti s slovensko in italijansko

zastavo z zvezdo; krsti so nosili tovariši in tovarišice; množice v špalirju so ju molče pozdravljale. Mogočna žalna povorka se je pomikala proti Sv. Jakobu, kjer se je med tem na trgu pred cerkvijo zbrala velika množica. Prisotni so bili predstavniki raznih oblasti in organizacij.

Združeni zbori so zapeli žalostinko »Žrtvam«, nakar so spregovorili tov. Laurenti, tov. Ivan Bukovec - Vojmir, preprosta žena iz Sv. Ane ter drugi govorniki. Združeni zbori so nato zapeli še eno žalostinko, nato so krsti položili na mrtvaške vozove in sprevod je krenil proti Škedenju. Pred pokopališčem jih je sprejela škednjska duhovščina. Pokojno tovarišico Genzo Giovanna so pokopali na škednjskem pokopališču, tovariša Bonifazio so prenесли na pokopališče Sv. Ane.

Goriško ljudstvo demonstrira

Goriško ljudstvo je na škednjske provokacije odločno odgovorilo. V mogočni demonstraciji se je zbralo na Travniku pred sedežem ZVU, kjer je na desetisoče ljudstva glasno povzdignilo svoj glas proti nasilnemu postopanju civilne policije. Sporedno z demonstracijo je bilo opaziti, da se je tudi stavka razširila, saj so bili skoro vsi obrati in trgovine zaprte. Okoli 16. ure popoldne je ogromna množica slovenskega in italijanskega ljudstva napolnila obširen trg. Nosila je slovenske in italijanske zastave z žalnimi trakovi ter številne transparente. Na njih je bilo napisano: »Zahtevamo razpustitev civilne policije«, »Konec s policisti-morilci!«, »Zahtevamo policijo, ki bo ščitila ljudstvo!«. V takem duhu je disciplinirano potekala veličastna protestna demonstracija, kakršne Gorica še ni videla.

PREGLED SVETOVNIH DOGODKOV

V Trstu se je sestala razmejitvena komisija in izdala prvo poročilo

V soboto, dne 9. marca 1946 se je v Trstu sestala komisija in pričela z nalogo, katero ji je določila konferenca zastopnikov sveta zunanjih ministrov.

V skladu s poročilom z dne 28. februarja 1946 — tako začenja prvo poročilo — se je komisija strokovnjakov za proučitev italijansko - jugoslovanske meje podala v Trst.

Komisiji bodo izmenoma predsedovali štirje vodje komisij. Imena vodij komisij in izvedencev so:

FRANCIJA: g. Jean Wolfram, svetnik poslaništva; g. Jacques Weulerssex, gospodarski izvedenec, profesor gospodarskega zemljepisa na vseučilišču Aix-en-Provence; g. Maurice Le Lannou, izvedenec za zemljepisje, profesor zemljepisa na vseučilišču v Rennesu.

ZSSR: g. Vladimir S. Gorašenko, vodja gospodarskega oddelka ljudskega komisariata Sovjetske zveze za zunanje zadeve; g. Sergej A. Tokarev, izvedenec v etniških vprašanjih, profesor na moskovski univerzi, doktor zgodovinskih ved; g. Ivan V. Kočetov, gospodarski izvedenec, ravnatelj oddelka za prevoz pri ljud-

Zbrani množici so spregovorili slovenski in italijanski govorniki, ki so povdarjali zahteve ljudstva za razpust civilne policije. Po končanih govorih so bile sprejete resolucije, katere je posebno odposlanstvo izročilo majorju Longu.

Med tem časom se je množica uvrstila v veličastno povorko ter v največjem redu obšla glavne mestne ulice ter se nato zopet vrnila na Travnik.

Opaziti je bilo, da so izginili vsi civilni policisti, ki na cestnih križiščih skrbe za red. Zavezniški vojaki so jih s kamioni vozili v kasarne.

Ob priliki te demonstracije so bili vhodi v Gorico blokirani. Na mostu pri Pevmi je vhod v Gorico zaprla skupina 30 organov civilne policije. 250 naših tovarišev se ni moglo udeležiti demonstracij. Ravno tako se niso mogli udeležiti protestnega zborovanja tovariši iz Krmina in Gradiške, kateri so s kamijoni privozili do ločniškega mostu, a jih je civilna policija zavrnila.

Po vsem Goriškem so se vršile mogočne demonstracije, tako v Bovcu, Kobaridu, Kanalu in drugod.

skem komisariatu Sovjetske zveze.

VELIKA BRITANIJA: g. C. H. M. Waldock, C. M. G., O.B.E. docent in lektor pri Bresenose Collegu na oxfordski univerzi, višji častnik oddelka za zunanje zadeve pri ordinariatu od leta 1940 do 1945; g. R. J. Stopford, C.M.G. gospodarski izvedenec, zdaj gospodarski tajnik za civilne zadeve, poprej pa gospodarski svetnik za vojno gospodarstvo; g. R. G. D. Laffan, izvedenec v etniških vprašanjih, docent in lektor zgodovine v Queen's Collegu na univerzi v Cambridgeu, izvedenec za zgodovino na oddelku za raziskovanje pri zunanjem ministertvu.

ZDRUŽENE DRŽAVE: g. dr. Philip E. Mosely, politični svetnik odposlanstva Združenih držav pri Svetu zunanjih ministrov; dr. Otto E. Guthe, izvedenec za zemljepisje, vodja oddelka za geografske in kartografske študije pri zunanjem ministertvu; g. Leonid Unger, gospodarski izvedenec, pomočnik svetnika gospodarskega oddelka za vojna področja pri zunanjem ministertvu Združenih držav.

Izmišljotine o gibanju jugoslovanskih čet proti „Morganovi črti“

Ze sredi februarja t. l. so pričele nekatere inozemske agencije objavljati vesti o premikih jugoslovanskih čet proti »modri črti«. Prve dni marca pa sta agenciji Associated Press in Reuter objavili tudi izjavo generallajtnanta Johna Leeja, komandanta ameriških sil v Sredozemlju. V vseh teh vesteh se premiki jugoslovanskih čet tolmačijo kot »koncentracija na Morganovi črti«. Kot razlog za »koncentracijo« se med drugim navaja izvrševanje pritiska na prebivalstvo cone A med bivanjem medzavezniške komisije, nasilne polastitve ozemlja, do katerega se Jugoslavija čuti upravičeno, pripravlanje vo-

jaškega udarca proti Trstu in temu podobno.

Da so vse te in druge navedbe brez kakršnegakoli temelja, dokazujejo naslednja enostavna in neizpodbitna dejstva:

Januarja 1946. leta je bila zaključena demobilizacija druge velike skupine borcev, podoficirjev in oficirjev Jugoslovanske armade. Po izvršeni demobilizaciji se je pričela odgovarjajoča reorganizacija enot Jugoslovanske armade, ki je bila zaključena do 1. marca. Ta reorganizacija je razumljivo zajela tudi enote, ki so bile na področju severnozapadne meje Jugoslavije. Zaradi tega je naravno, da so se tudi na

tem področju morali izvesti potrebni premiki čet (ki pa so časovno popolnoma brez zveze s pričakovanim prihodom mednarodne komisije v Julijsko krajino in Istro).

Na sami razmejitveni črti se nadzorstvo in budnost jugoslovanskih enot, pa tudi gostota njihove razvrstitve med organizacijo povečale. Tu gre za minimalne

ukrepe popolnoma defenzivne previdnosti, ki so bili popolnoma upravičeni zaradi verodostojnih poročil o premikih delov II. poljskega korpusa generala Andersa v severni Italiji in zaradi ugotovljene povečane aktivnosti kvizlinških terorističnih tolpa na drugi strani razmejitvene črte v smeri ozemlja, ki ga imajo pod nadzorstvom jugoslovanske čete.

Churchillov govor je škodil miru in varnosti Tudi Stalin ga obsoja

5. marca je imel Churchill dolg politični govor v Fultonu (Združene države Amerike), v državi Missouri. V bistvu je povedal sledeče: Na eni strani naj bo Sovjetska zveza, na drugi strani pa Amerika in Velika Britanija, ki nasprotujeta sovjetski ekspanziji, ki baje ogroža svobodo anglosaksonske rase. Anglosaksonska rasa se mora zato združiti v mogočno vojaško zvezo, ki bi se mogla s silo upreti sovjetski propagandi za ekspanzijo.

Generalisim Stalin se je na tej izjavi Churchilla takole izrazil: »Smatram, da je Churchillov govor nevaren in da je preračunan v ta namen, da povzroči spor med Združenimi narodi ter da ovira njihovo sodelovanje. Churchill ni sam. On ima prijatelje v Veliki Britaniji in tudi v Združenih državah Amerike. Pripomniti je treba, da so Churchill in njegovi prijatelji zelo podobni Hitlerju in njegovim prijateljem.«

Churchillovo zadržanje je nezdržljivo z obstoječo zavezniško pogodbo med Veliko Britanijo in Sovjetsko zvezo, ker teži k vojni proti Sovjetski zvezi

»Ni nikakega dvoma« — nadaljuje Stalin — »da teži Churchillovo zadržanje k vojni proti Sovjetski zvezi. Očitno je tudi, da je zadržanje bivšega angleškega predsednika vlade nezdržljivo z obstoječo zavezniško pogodbo med Veliko Britanijo in Sovjetsko zvezo. Res je, da je Churchill, z namenom, da prevara bralce, dejal, da bi mogli podaljšati za 50 let anglo-sovjetsko pogodbo o medsebojni pomoči in sodelovanju. Toda kako je mogoče staviti v sklad tako izjavo z zadržanjem

»Churchillov govor je škodil miru in varnosti, kajti v njem je Churchill zavzel stališče vojnega hujskača. Hitler je začel hujskati na vojno s tem, da je razglasil rasno teorijo. Trdil je, da predstavlja samo nemško govoreče ljudstvo resničen narod. Churchill je začel svojo gonjo hujskanja k vojni s plemensko teorijo s tem, da je trdil, da so angleško govoreči narodi edini narodi, ki stvarno kaj veljajo in morajo zato ukazovati drugim narodom na svetu. Vendarle so narodi prelivali svojo kri v teški vojni iz ljubezni do svobode in za neodvisnost svojih držav, ne pa zato, da bi prišli izpod hitlerjevkega gospodstva pod Churchillovo. Zelo malo je verjetno, da bi bili narodi, ki ne govore angleškega jezika in hkrati predstavljajo veliko večino svetovnega prebivalstva, pripravljeni prenašati novo suženjstvo. Churchillova tragedija je v tem, da on kot trdovraten konservativec ne razume te lahko razumljive in očitne resnice.«

VELIČASTNE LJUDSKE MANIFESTACIJE na GORIŠKEM

Ko je ljudstvo zvedelo, da se je zavezniška komisija nastanila v Trstu, je spontano odšlo na ulice in trge, da enodušno pozdravi prihod medzavezniške komisije ter še enkrat izrazi svojo voljo za priključitev tega ozemlja k svoji materi Jugoslaviji.

Goriška okolica

V Renčah je velika množica ljudstva navdušeno manifestirala, prepevala pesmi ter vsklikala novi ljudski republiki Jugoslaviji. Med požganimi hišami so se vršili mogočni sprevodi. »Hočemo samo Jugoslavijo, dovolj je bilo krivic, nikoli več suženjstva! Nikdar več se ne sme ponoviti krivična rapalska pogodba!«

Mlado in staro, vsi so z vsem srcem pozdravljali našo z junaško krvjo pridobljeno svobodo. 75 letni očanec Nutk in njegov tovariš sta rekla: »Ni vrag, da bi se še dobil kakšen diplomat na svetu, ki bi nas zopet izročil v kremplje prokletega fašizma«. Na podoben način je ljudstvo Mirna, Sovodenj, Prvačine in Šempetra manifestiralo ter z godbami, petjem in govori proslavljalo prihod komisije ter izražalo svojo odločno željo po priključitvi k ljudski republiki Jugoslavije. Vsa Goriška je okrašena z zastavami in slavoloki, stene pa so izpisane z zahtevami po svobodi in priključitvi. Trpeče ljud-

stvo goriške dežele želi, da jih medzavezniška komisija čimprej obišče, in da se na licu mesta prepriča o razpoloženju in zahtevah goriških množic.

Brda

Dne 8. marca, ko se je proslavljala mednarodni praznik žena, se je zbrala v Kojskem množica domačinov ter v povorki z godbo odšla na cesto ter mogočno manifestirala in pozdravljala medzavezniško komisijo, velike zveznike in zahtevala priključitev k Jugoslaviji. Navdušene manifestacije so se vršile v Cerovem, Vipolzah, Dobrovem, Biljani, Medani, Neblem-Kruševlje, Smartnem, Fojani, Mirniku in tako dalje.

Naši odlični Brici so se zbrali na trgih, pod slavoloki ter med prepevanjem in vslikanjem zahtevali naše pravice, priključitev njihove zemlje k novi Jugoslaviji. Mogočno so donele pesmi o svobodi, godbe so svirale, nastopili so govorniki, ves narod je ognjevito se ponovno vzdramil ter od vsepovsod pošiljal resolucije razmejitveni komisiji v Trst.

V Soški dolini

Dne 10. marca se je zbralo v Bovcu na Trgu svobode okrog 2000 ljudi, da združeno manifestira mednarodni komisiji, od katere pričakuje zadoščenje za

vse krivice preteklosti, za vse žalitve, ki jih je moralo pretrpeti zadnje mesece, odkar je prevzela oblast zavezniška vojaška uprava. Množica je zapela mogočno »Bratje le k soncu, svobodi!... Govornik je obrazložil pomen prihoda razmejitvene komisije in dejal, da je to za nas praznik, ker se bo končno pravično rešilo vprašanje pripadnosti našega ozemlja. Samo priključitev k Jugoslaviji nas lahko poplača ogromnih žrtev, ki smo jih dali v narodno osvobodilni borbi na strani velikih zaveznikov.

Ljudstvo je obšlo v disciplinirani povorki glavne ulice trga, prepevalo ter vsklikalo in nosilo transparente.

Mednarodni komisiji je bila odposlana odločna resolucija.

Manifestacije so se vršile v vasi Plužne, v Kal-Koritnici, na Čezsoškem Logu, Žagi, Srpenici, v Logu pod Mangartom. V Čezsoči so zbrani vaščani z zastavami in harmoniko obšli vas, kjer so med petjem in govori navdušeno vsklikali novi Jugoslaviji. Po vseh hišah bovškega okraja so bile razobešene zastave, transparenti ter ozaljšane z zelenjem.

Enaka poročila smo prejeli tudi iz drugih krajev Soške doline. Povsod je narod v mogočnih povorkah in spontanijh zborovanjih pozdravljaval novo ljudsko republiko Jugoslavijo.

Obletnica pariške komune 18. marca 1871

Pred 75 leti so pariški obrtniki skupaj z delavci in meščani, ki so ljubili svoj narod in svojo domovino Francijo, proti volji monarhistov, izdajalskih republikancev in fevdalcev, prevzeli oblast v Parizu v svoje roke.

Revolucionarni Pariz in njegovi bojevitni komunisti so z prevzemom pariške občine v svoje roke zapisali v zgodovino socialnih pridobitev ter narodno osvobodilne borbe eno izmed najboljših strani in s tem položili temelje bodočemu delavskemu in razrednemu gibanju v Evropi. Pariška komuna je bila prva revolucionarna vlada delovnega ljudstva in njen program je bil, da osvobodi Francijo vseh velikašev, monarhistov in narodnih izdajalcev. Pariška komuna je bila pod neposrednim vodstvom prve internacionale, ki so ji bili na čelu Karl Marx, Friedrich Engels in drugi. Pariška komuna je napela vse sile, da uresniči svoje ideale in da osvobodi francosko ljudstvo iz suženjstva, v katero ga je strmoglavila monarhija.

Pariška komuna je bila brez dvoma ena od oblik revolucionarne diktature delovnega ljudstva. Ona je odprla oči proletariatu in ga naučila, da mora v borbi za svoje socialne pravice biti odločen in brezkompromisen. Prvobornitelji delavskega gibanja, Marx, Engels in Lenin poveljujejo v svojih delih vlogo pariške komune, ki je v takratni dobi položila temelje sodobnemu razrednemu gibanju v Evropi. Po padcu pariške komune okrog 22. maja 1871 se je francoska aristokracija in z njo vsa združena reakcija kruto maščevala. Na barikadah Priza je padlo 17.000 komunistov, okrog 50.000 jih je bilo zajetih ter pregnanih; med njimi je bilo čez 600 žen in 458 otrok. Štiri leta so delovala posebna sodišča, ki so sodila 12.000 komunistov; 300 jih je bilo obsojenih na smrt.

Zgled pariške komune je globoko odjeknil po vsej Evropi ter je pri vseh revolucionarnih gibanjih, ki so se pojavila v različnih dobah, ostal vedno kot svetla točka delavskega in razrednega boja. Še v najnovejši dobi, v letih evropskih revolucij so se vsi vidni voditelji spominjali tega prvega, odločnega napora pariških komunistov, na katerega osnovnih točkah so si izgradili

zmagov proletariata. Marsikaj dobrega so povzeli iz te prve preizkušnje, marsikaj popravili, a vse to v prid delavskih množic.

Civilna policija na delu

Ko so se v nedeljo 10. t. m. vračali naši pionirji z izleta v Šentmaver, jih je v ulici sv. Klare ustavila civilna policija in jih hotela razkropiti ter jim branila pohod po Korzu. Na pojasnilo pionirjev, da stanujejo mnogi v južnem delu mesta, so nato nadaljevali pot, a pri spominskem parku so jih zopet obkolili ter so bili prisiljeni, da so se razkropili, ker se niso mogli postaviti v bran nasilni policiji, ki jim je grozila s pendreki. Pri razganjanju mirnih otrok so se posebno odlikovali znani policisti slovenske narodnosti.

Iz Podgore nam javljajo, da so 12. marca zjutraj prišli štirje civilni policisti z avtom v ulico Madonnina št. 25, ob vznožju Kalvarije, kjer je bila izobešena velika slovenska zastava. Ker ni bilo nobenega doma, se je posrečilo enemu izmed policistov splezati do zastave ter jo sneti z droga. Policisti so se obrnili do nekakega železničarja, ki je vršil službo ob progji Gorica-Videm ter vprašali po gospodarju hiše, kjer je bila razobešena zastava. Nato so zažugali, da bodo z njim obračunali. Dobesedno so se izrazili: »La pagherà caro« (drago bo še plačal).

V Pevmi se je vršilo dne 12. marca množično zborovanje, kjer je ljudstvo enoglasno zahtevalo razpustitev civilne policije. Po zborovanju so se posamezniki napotili v mesto. Civilna policija je blokirala pevski most in preprečila vohod v mesto. Okrog 250 ljudi je na strani mosta vsklikalo proti civilni policiji, ki je pretepla tov. Maraža Avgusta iz Števerjana in ga odpeljala v Gorico.

V Ročinju je civilna policija hotela razgnati množico, ki se je začela zbirati v neki hiši. Toda ni ji uspelo kljub temu, da je poklicala na pomoč še vojaško policijo. Množica se je zbrala v povorko ter obšla vse ulice vasi prepevajoč in vsklikajoč novi Jugoslaviji. Istega dne je civilna policija iz Kanala aretirala tov. Dugarja Maksa, ker je pisal rodoljubna gesla za priključitev k Jugoslaviji. Domačinke so odšle v Kanal protestirat proti temu nasilju. Proti večeru je civilna policija v vasi razganjala ljudstvo. Pri tem delu se je posebno odlikoval policist, domačin iz Kanala, izrazil fašist, ki je bil vedno eden izmed najponižnejših hlapcev okupatorja in je celo šel prostovoljno na delo v Nemčijo, kjer je ostal do poloma. Sedaj pa preganja svoj lastni narod.

Mednarodni dan žena

so proslavile Goriške žene z lepo uspelo prireditvijo. S kratkim nagovorom je otvorila večer tov. Rutarjeva. Pomen praznika je v obširnem in lepo zasnovanem govoru prikazala tov. Ribičičeva, v italijanščini pa tov. Miliavež.

Nato je deklamirala izrazito tovarišica Smetova Kajuhova »Materi padlega partizana«. Pionirji iz Krmina so želi zaslužno obilo priznanja za lepo podane klavirske in pevske točke ter za prizorček. Sledila sta zbor: »N'mau čez izaro« in »Drežniška« v Adamičevi priredbi, katera je zapel ženski zbor goriškega Pevskega in glasbenega društva v lepi interpretaciji. Prizor »Mati in sin« je po vsebini in izvedbi napravil na prisotne globok vtis. Vence furlanskih narodnih pesmi sta odpela moški in mešani zbor iz Gradške pod vodstvom tov. Salvinija. Oba zbor sta dobro vpeta in sta morala ponoviti priljubljene napeve. Moški zbor je

pokazal tudi precejšnjo sigurnost tudi v težjih prehodih. Pohvaliti moramo delo mladine, ki je podala sliko »Tito«. Štiri nepoklicne plesalke so dosegle v njej z naravnim življenjem lepo stopnjo plesne umetnosti. Povezanost z množico je v tej sliki izražena s klicarji, ki se iz nje oglašajo in se zadovoljijo šele tedaj, ko vse štiri prisposode — temne preteklosti, nove ideje, vala, nosilca ideje in mladine, njenega ustvarjalca — skupno prikažejo sintezo razvoja.

Moški pevski zbor Pevskega in glasbenega društva je zapel Apihovo »Bilečanko«, Premrlovo »Zdravico« in rusko narodno »Poljuško polje« v Bernardovi harmonizaciji. Zbor sicer ne razpolaga z izrednimi glasovi, a je enotno ubran in je dosegel že precejšnjo stopnjo zmogljivosti v podajanju in dinamičnih odtinkih. Nazadnje je mešani pevski zbor zapel »Slovensko pesem«, katero je v polifonem (večglasnem) slogu uglasbil Hubald Vrabec, enakovredno krepko in izrazito Kajuhovemu besedilu »Samo milijon nas je...« Ta pesem je izmed tistih, ki so zrastle iz duha naše borbe za svobodo, med najbolj posrečenimi in pomembnimi ter jo bodo uvrstili vsi večji zbori v svoje umetniške ali resne priložnostne sporede, ko bodo hoteli pokazati doseženo višino naše partizanske pesmi. Tokrat je bila »Slovenska pesem« prvič izvajana, Podana je bila vzorno pod vodstvom tov. Ivana Siliča, kateri je naštudiral pesmi z vsemi omenjenimi zbori Pevskega in glasbenega društva. Pokazal je način gojenja prave pevске kulture, ki ne išče smotra v zunanjih efektih, marveč goji lepo umetniško petje in izrazito vsebinsko podajanje. Vsi trije zbori so želi zaslužno priznanje številnih poslušalcev. Ves večer je bil dostojna proslava pomembnega mednarodnega ženskega praznika in je potrdil tudi na umetniškem polju bratsko povezanost Slovencev in Italijanov.

M. L.

Gostovanje tržaškega narodnega gledališča v Gorici

V četrtek 6. marca je tržaško gledališče gostovalo v Gorici z Shavlejšev »Kako zabogaš«. Igralci so stvar zelo dobro podali, žal samo, da je bil tov. Tiran od večdnevne turneje po deželi tako prehljan, da ga je to močno oviralo pri govorjenju. Naslednji dan pa so ponovili Jurčičevega »Desetega brata«, kateri je ponovno razživel polno dvorano.

V nedeljo, 10. marca pa je v dvorani Ljudskega doma predvajalo Narodno gledališče dve predstavi: »Raztrgance« in »Pesem s ceste«. Občinstvo je pri obeh predstavah napolnilo dvorano.

»Raztrganci« so želi v Gorici, kakor po vsej deželi, popolen uspeh. Osvobodilna borba je našemu ljudstvu še tako blizu, da ga take igre najbolj razgibajo in navdušijo. Posebno v »Raztrgancih« je lahko vsakdo našel nekaj, kar je sam doživel v času borbe. Zeleni bi, da bi bilo še čimveč takih iger.

Zvečer pa so predvajali premijero »Pesem s ceste«. Vesela češka spevoigra je prijetno razveselila vse poslušalce.

Gorica je z navdušenjem sprejela ponovno tržaške igralce, kateri so s tema dvema predstavama zaključili turnejo po goriški okolici.

Darujte
za Tiskovni sklad
„Soškega tednika!“

GLAS Z DEŽELE

Gorica

Pred strogimi sodniki

Dne 6. marca popoldne so se morale zagovarjati pred zavezniškimi vojaškimi sodiščem tri mladenke iz Orehovlj in sicer 15 letna Masten slavica, 16 letna Masten Marija in 17 letna Pahor Marjetka. Aretirala jih je civilna policija, ko so pisale po zidovih požganih hiš izraze teženj in zahtev sovaščanov. Po prečitani obtožbi so izjavile, da se ne čutijo krive. Sodišče jih je obsodilo na en mesec pogojne kazni. Čeravno mladoletne in kljub dokazom, da so imele od lastnikov hiš dovoljenje, da lahko pišejo po zidovih, je izreklo sodišče nad njimi tako stroge kazni. Sodišče je celo izjavilo, da so dekleta, čeprav mladoletna, kljub temu sposobna za zapor. Brez komentarja!

Šempeter pri Gorici

Zavednost naših ljudi

Po desetletjih nasilja in prepovedi naših šeg in navad so v naši vasi zopet po starem načinu praznovali »pust«. Ob tej priliki je mladina od nabranih stvari darovala 50 jaje za slovenske in italijanske antifašiste, ki ječijo v goriškem zaporu. Spomnila se je tudi revnih družin v vasi, ki si niso mogle same nabaviti zastav. Kupila je jim jih, da so tudi oni okrasili svoje domove ob prihodu mednarodne zavezniške komisije.

Brda

Prireditve

Okrajni odbor SIAU za Brda priredi, dne 19. t. m. ob 16. uri dve okrajni prosvetni prireditvi v Kojškem in Medani (Gradič). Nastopila bodo prosvetna društva: v Kojškem prosvetno društvo iz Medane in Fojane, v Medani prosvetna društva iz Gor. Cerovega, Huma in koiščanski mladinski ženski zbor »Soča«.

Vabimo, da se teh prireditve udeležite vsi v velikem številu!

Deskle

Prosvetno delo

V Desklah so vaščani dne 7. t. m. ustanovili prosvetno društvo »Ivan Cankar«. Na občnem zboru je bil izvoljen za predsednika tov. Cundrič Jožko, za tajnika pa Lapanja Jožef. Do sedaj šteje društvo 153 članov, vpisovanje se nadaljuje. Napravili so si tudi knjižnico, ki šteje preko 200 knjig. Ljudstvo je z novo ustanovljenim društvom zadovoljno; imajo v načrtu pripravo novega odra, zbirajo tudi sposobne pevce za ustanovitev moškega zbora. Napravili so načrt za prvo otvoritveno prireditev. V

Kazen v taborišču

Bila je nedelja. Vroče julijsko solnce je prippekalo na taborišče, na umazano sivi pesek, v katerega so se do členkov pogrezale coklje bežečih ljudi. V zaporedju je stalo osem temnozelenih barak; kuhinja, revir in bunker.

V črtastih oblekah, podobne zebam, so skakale postave iz barake v barako, včasih je katera za trenutek zavila proti visokemu plotu, kjer je tik pod električnimi žicami raslo nekaj grmičkov trave. Zrak je trepetal od nasičenosti, da je dušiči dih zastajal v grlu. Ravna, enolična, pruska ravnina, je ležala ukočena v žarečem objemu. Poskrili smo se v barake. Vzduh v njih je bil še obupnejši. Iz odprtih stranišč je prihajal smrad v sobe, kjer so stale dvonadstropne iz desk zbite postelje, na njih pa za palec debele slamnjače polne prahu.

Zmetale smo obleke raz sebe, toda vročina še vedno ni pojenja-

Desklah niso imeli celih 23 let kulturnega društva, odkar so jim namreč leta 1923 fašisti uknili »Ljudski oder«. Takrat so jim zaplenili vso imovino, grozili so jim celo, da bodo prostore zažgali. Ljudstvo v Desklah je danes ponosno na novo ustanovljeno prosvetno društvo, kjer bo možno vsem kulturno se udeleževati, svobodno izražati svoje misli v sladki domači slovenski besedi, ki jo je hotel fašizem nasilno zatreti.

Novemu prosvetnemu društvu »Ivan Cankar« v Desklah želimo obilo uspeha.

Kanal

Velikodušnost naših ljudi

V našem okraju imamo zavedne ljudi, ki jih nobena še tako velika nesreča ne potare. Družina Paravan iz Gorenje vasi je v 14 dneh izgubila dva mlada sinova v najlepših letih; prvi je padel kot žrtev incidenta, ki ga je povzročil vojak v Kanalu, drugi se je te dni smrtno onesrečil pri napehljavi električnega toka na domačem domu. Okrajni NOO odsek za socialno skrbstvo, upoštevajoč veliko nesrečo in požrtvovalnost umrlih tovarišev, je družini nakazal L. 1000 izredne podpore. Družina Paravan je podporo velikodušno odklonila ter pripomnila, naj se svota daruje le bolj potrebnim, ker oni so že preskrbljeni za vsakdanji kruh, kar jim zadostuje.

Veliko zavednost je pokazal tudi tov. Medvešček Miha iz Bredreža. Te dni je pokopal poslednjega sina partizana, ki je podlegel v vojaški goriški bolnici. Ob tej priliki je daroval za reveže v vasi L. 1000 namesto plačila pogrebcev.

Tragična smrt otroka

11. marca zvečer se je 8 letna Silva Paravan iz Kanala v družbi dveh drugih otrok znašla na vrta v bližini Soče, ki ni še bil popolnoma očiščen nevarnih mir. Nesreča je hotela, da je stopila na eno izmed nerazpočenih min, ki je eksplodirala ter malo Silvijo smrtno nevarno ranila. Zavezniški avto jo je takoj pripeljal v goriško bolnico, kjer je podlegla težkim poškodbam. Težko prizadetim staršem, našim odličnim aktivistom, izražamo naše globoko sožalje.

Potravno

Smrt vrlega tovariša

Dne 8. t. m. je nenadoma umrl na pljučnici tov. Laščak Franc, letnik 1918. Okoličane je ta smrt močno prevzela, kajti pokojnik je bil med ljudstvom zelo priljubljen.

la. Te slamnjače, kjer nas je pozimi tako pestil mraz, so sedaj pekle in zbadale naša znojna telesa. Primanjkovalo je zraku in pričele smo hlipati kakor ribe, ko jih vzameš iz vode. Preklinjale smo to zemljo, kjer sta zima in potetje tako strašna.

Od daleč so se tedaj zaslišali enakomerni udarci stotin cokelj. Sem in tja so udarjali rezki kriki paznic.

»Nočka prihaja«, je nekdo dejal v sobi. »Mogoče bomo zvedeli kaj novega. Na nočnem delu imamo včasih večjo srečo kakor po dnevi. Marsikdaj se zgodi, da mojstri in nemške paznice zaspe v kakem kotu in tedaj je treba izrabiti priliko. Na mizi leži časopis; korak ... dva. Hitro, hitro, da se ne zbudi. Oči sprelete naslove ... vzhodna fronta ... bombardiranje ... partizani ... Počakaj trenutek, tu piše nekaj o banditih; hitro, ne mudi se. Gorje ti, če te vjamejo. Tedaj ne uideš pretepanju, brcam, bunkerju in

ljen. Bil je ves čas v partizanih, kjer se je vzorno izkazal. Nekaj časa je bil zaposlen kot kurir na briškem okraju. V zadnjem času je bil izvoljen kot član KNOO za Nekovo, kjer je kot referent za prosveto pokazal precej zanimanja. Dne 10. t. m. dopoldne se je vršil pogreb; velika udeležba ljudi, predvsem mladine, je pokazala veliko priljubljenost prezgodaj umrlega tovariša, ki so ga spremljali k zadnji poti z mnogimi venci in obilnim cvetjem. Družini umrlega tovariša naše iskreno sožalje.

Bodrež pri Kanalu

Razvitje zastave

Na povabilo tov. Medveščeka Mihaela, očeta padlega partizana in pred dnevi umrlega poslednjega sina Jožeta, je prišla v torek, 5. t. m. skupina vrlih Morščanov, ki je postavila sredi vasi steber za zastavo. Tovariša invalida Dugarja je doletela čast, da je dvignil na drog našo zastavo, ki je veselo zaplapolala v vetru. Ob tej priliki so tovariši iz Morskega zapeli našo himno ter več borbenih pesmi. Med vsklikanjem in prepevanjem so obšli vso vas ter nato strumno odkorakali proti domu.

Kal nad Kanalom

Poroka

Po dolgem presledku je bila v naši cerkvi poroka tovarišice Močnik Anice in tov. Maver Rudolfa iz Koprivišča. Zenitovanje je bilo na nevestinem domu, ki je nudil ves čas osvobodilne borbe našim partizanom vse gostoljubje in varno zavetje. V tej hiši so se vršile tudi prve volitve v KNOO ter razni sestanki krajevnih organizacij. Med gosti so nabrali 700 lir za Dijaški dom Janka Premrla-Vojka. Mlademu paru, ki se je udeležil aktivno naše osvobodilne borbe, želimo obilo zdravilja in sreče!

Cezsoča

Pismo Marije Kravanja, Skalarjeve mame, iz Cezsoče mednarodni razmejitveni komisiji

Dragi zavezniki

kot prvo Vas prosim, da nas rešite sužnosti in trpljenja ter nas priključite k naši pravi domovini, materi Jugoslaviji. Samo tako ne bodo zaman naše žrtve in dolgoletno trpljenje, samo tako ne bo zaman trpljenje in žrtev mojega sina Skalarja. Že kot 16 letni fantek je bil navdušen, idealen borec za uničenje fašizma in za naše narodnostne pravice. Že takrat se je zavedal, da je italijanski fašizem smrtni sovražnik slovenskega naroda. Skalarju je bila že v svojem 16. letu starosti

polivanju z vodo. Potem si zapečaten - tuberkuloza, peč.

»Nočka« je vkorakala v taborišče. Ob vhodu šteje kolono nemške paznice. Bleda, z vdrtimi očmi so se razpršile na dani klice opotekajoče postave proti barakam. Pred barako št. 7 se je zagozdilo, pred vhomom se je nago-milila gruča ljudi. Vstop je zabranjen.

Za kolono so se zaprla s počasnim posmehom glavna vrata. Paznice so se približale baraki št. 7. Z njimi je šla tudi tista, katere smo se najbolj bali. Vodila je s seboj psa. Množica pred vhomom je tedaj vzvalovala, preklala se na dvoje. V sredi se je pokazala »blokova« z metljo v utrujenih rokah in kričala z razpenjenimi usti: »Strafe stehene! Medtem je škilila na paznice, nazeč, da bodo videli in pohvalile njeno dobro opravljeno delo. Zaradi tega, ker so bile v celam bloku, ki je štel 250 postelj, tri postelje slabo postlane, to se pra-

pri srečo samo svoboda, ljubil je mene, svojo mater, toda še bolj je ljubil svobodo. Delo in borba za svobodo slovenskega naroda sta mu bila največji zaklad in največje veselje. Ni se plašil v svojem delu nobene naporne poti in ne snega, četudi je bilo njegovo zdravje slabotno. Boril se je do zadnjega, dokler ni položil še mladega življenja na oltar domovine. Njegova žrtev spada med tistih 1.700.000 žrtev jugoslovanskih bratov in sester, ki so dali svoje življenje v narodno osvobodilni borbi za izgon okupatorja in za uničenje fašizma.

Tudi mene so fašisti mučili radi sina, pretepal, grozili z ustrelitvijo, me odpeljali v internacijo, dom uničili, brata odpeljali v nemško internacijo in tam na pol živega sezgali v krematorski peči, končno mi še sina ubili. Pa nisem obupala, četudi sem izmučena od trpljenja in stara že 64 let. Po svojih močeh sem pomagala v narodno osvobodilni borbi in še vedno delam. Če bi bilo potreba se še boriti za naša narodna svoboda in za našo priključitev tja, kamor po pravici spadamo, k Jugoslaviji, bi se še borila.

Dovolj je mučenja in zapostavljanja našega slovenskega naroda. Poglejte, dragi zavezniki, vsa primorska zemlja je poškrabljena s krvjo naših sinov. Hribi in doline so prepojeni z njihovo krvjo. Po vseh primorskih hribih je še polno grobov, še danes mnoge matere ne vedo, kje počivajo koščice njihovih sinov in hčera, mnoge žene ne vedo, kje počivajo trupla njihovih mož, otroci ne vedo, kje so posmrtni ostanki staršev. Vsi svobodoljubni narodi morajo pripoznati in uvideti, da smo si s krvjo priborili pravico do priključitve k naši nad vse ljubljene domovini Jugoslaviji. To mi zahtevamo! Dovolj je bilo zatiranja in mučenja našega naroda na Primorskem pod tujci. Zato vas še enkrat prosim, dragi zavezniki, rešite nas suženjstva in trpljenja ter priključite nas čimprej k materi Sloveniji v okviru Federativne ljudske republike Jugoslavije.

Slovenska Benečija (Šempeterski okraj)

V nekem izmed prejšnjih članov smo govorili o rabi slovenskega jezika v cerkvah našega okraja. Menili smo, da je sedaj, po končani vojni in po zlomu fašizma ter v dobi demokracije, zadobil naš slovenski jezik v cerkvi zopet svoje pravo mesto, a temu ni tako. Fašizem je s pomočjo nekaterih njemu udanih duhovnikov ukinil rabo slovenskega jezika v cerkvi, kot pridige, pe-tje, spovedovanje in molitve. Po zlomu fašizma in po končani vojni je sedanji videmski prefekt

vi, v njih je bila lahka vdolbina, je moral ves blok po dvanajst urnem nočnem delu za kazen stati.

Na glavni lagerski ulici so razvrstili med kričanjem in trcanjem vso dolgo kolono. Razvrščeni so bili na vsaki meter. Povsod na okoli je bila vzdušna tišina, ob straneh so včasih zapokali samo biči paznice. Njihove surove oči so plavale nad vsakim gibom jetnik.

Minila je ura. Obrazi so pordeli od sonca, usta so zažarela in se prevlekla z rahlo belo skorjico. Če si zasadi vanjo zobe, te je spreletelo po ustih nekaj grenko suhega.

Minila je druga ura. Noge so pričele polagoma zatekati, zasadi-le so se v pesek kakor koli.

Tretja, četrta ura. Kosilo je davno že minilo. Ena izmed Slo-venk se je zvrnila po tlen in zahlipala: »Vode, vode«. Vse je izginilo, vročina, noge, glava; pekoča svetloba ob eni sam; misli

pozval duhovnike v slovenskih predelih dežele, da lahko zopet uporabljajo slovenski jezik in to, kakor je bilo pred prepovedjo. Seveda so duhovniki, ki so čutili z ljudstvom, to sprejeli z veseljem, vendar niso vsi tega upoštevali, posebno tisti ne, ki ne znajo našega jezika in nadaljevali v italijanščini. Duhovnjak z italijanskimi duhovniki v šempeterskem okraju je devet; pri teh se žalibog, opaža, da se nočejo ali ne morejo priučiti slovenskemu jeziku, da bi tako zadovoljili svoje duhovljane. Te duhovnike so namestili semkaj v zadnjih letih. Seveda je bil jasen namen takratnih fašističnih oblasti, da bi na ta način najlažje poitalijančili naše ljudstvo, posebno še s tem, da so slovenske duhovnike premestili v Furlanijo. Tako so tudi oba župnika iz Šempetra in Št. Lenarta povišali v kanonika čedadskega kapitlja, kamor sta tudi odšla; v Šempeter je prišel furlanski župnik. Cerkevna oblast bi morala zahtevati od furlanskih duhovnikov, ki jih pošlje v slovenske duhovnije, da se priučijo slovenskega jezika. Prvotno so se nekateri tega že oprijeli. Res je, da jim dela naš jezik precej težav, a mislimo, da bi z nekoliko dobre volje in če bi isti stopili z domačini v stike, tudi to lahko izpolnili.

Breg (Tarčentski okraj)

V tej mali vasi, ki se nahaja na najsrajnejši zapadni točki tarčentskega okraja, kakor tudi v drugih bližnjih vaseh, kot v Podbrdu, Muzac-u, se je mladina bodisi pri sestankih bodisi pri plesih, ki so se vršili v pustnem času, navduševala za našo osvobodilno borbo ter se v narodnem duhu izražala za pripadnost tega ozemlja k Jugoslaviji. Dvorano, kjer so prirejali ples, so okrasili z veliko jugoslovansko zastavo in vsklikali tov. Titu ter tov. Stalinu. Prepevali so slovenske pesmi ter grajali vse, kar jim je svoj čas fašizem nasilno hotel utepsti v glavo. Mladina je navdušena in ponosna, da se vsa slovenska domovina za njih zanima. Tudi v Reziji so se vršile skromne, a prirsčne manifestacije za svobodo in za priključitev k FLRJ.

Komisija zastopnikov zunanjih ministrov naj bi prišla tudi v naše kraje, kjer bo lahko slišala iz ust teh Slovencev, ki živijo na naši najzapadnejši meji, njihovo odločno voljo, da bi se združili s Slovenijo in s tem FLRJ.

ČITAJTE IN ŠIRITE „SOŠKI TEDNIK“

in ta vrta z žarečim svedrom v možgane. Izza senc barake prihaja smeh paznic in se sliši pokanje zamaškov steklene piva. Slabotne postavbe so medlele ena za drugo. Izza okna sem skrivoma gledala na nje. Opazovala sem Rusinjo Nadjo. V času najinega jetništva sva se izredno zblížali. Ugajali sta mi njena vedrost, zanos in zasmeh nad nemško surovostjo. V tem trenutku se je sesedla in z odprtimi ustmi rila v pesek. Na uho so mi udarile hlastajoče besede: »Vode, vode«. Nisem mogla več izdržati; zajela sem vodo v skledo in stekla proti Nadjji. Paznice se niso takoj zavedle in tako sem porinila Nadjji skledo pred usta. V tem trenutku pa me je nekdo zagrabil od zadaj za obleko, pred očmi mi je zažarelo in ezka bolečina se je vzbudila v glavi: »Slavische Hunde« in zopet udarci.

Ko se je utrudila, me je spustila iz rok in odšla. Dana.

Drobne novice

* Nemške čete so požgale, oropale in oskrunile na sovjetskem ozemlju 1670 cerkv, med temi slavno uspensko cerkev, v Černigouju staro saborsko cerkev in druge. Nacifašisti so požgali ali deloma porušili 1710 mest in več kot 70.000 vasi. Požgali ali porušili so več kot 6 milijonov zgradb in tako pustili brez strehe 25 milijonov ljudi. Nadalje so porušili 31.850 industrijskih podjetij, v katerih je delalo okrog 4 milijone delavcev. Uničili ali odpeljali so 239.000 električnih motorjev. Odvzeli ali odgnali v Nemčijo so 7 milijonov konj, 17 milijonov glav zdrave rogate živine, 20 milijonov svinj, 27 milijonov ovac in koza, skupno 110 milijonov živine. Skupna škoda, ki jo je hitlerjevska vojska s svojim zločinskim postopanjem prizadejala Sovjetski zvezi, znaša 697 milijard Churchillov govor.

* Jugoslovanski zunanji minister Simič je obiskal Prago.

* 26 angleških poslancev je v londonski zbornici kritiziralo zadnji Churchillov govor.

* Churchill in Eisenhower sta se vozila po glavnem mestu Virginije v Ameriki. Kar naenkrat sta se splašila bela konja ter sta zdirjala. Pa ni bilo hujšega, kajti bivši prvi minister je takoj nato mirno kadil svojo cigaro.

* To se pa ne zgodi vsaki dan, da bi oče in sin bila obešana istočasno. Očetu je bilo 72, sinu pa 45 let. Ubila sta in oropala nekoga poštnege uradnika v Franciji.

* Predsednik prezidija Vrhovnega sovjeta ZSSR Kalinin je izročil odlikovanja reda Lenina tov. Molotovu, Andrejevu, Šverniku in Zdanovu.

* Prihodnje mesece bodo Amerikanci na Pacifiku preizkusili moč atomske bombe. Nič manj kot 97 bojnih ladij bodo žrtvovali za ta poizkus.

* Žena bivšega nemškega maršala Goeringa je izjavila, da je bil Hitler zadnja leta fizično in duševno bolan. Njeno mnenje je, da ni več živ. Njegov svetovalec Martin Bormann je postopoma zavzemal njegovo mesto. Imenovali so ga nemškega »Razputina«.

* V Rimu se je javil karabinerjem fašistični prvak Danilo Venturini. Na vesti ima baje več zločinov. Da je ta korak napravil, se je prej pošteno opil, nato se je »korajžno« javil.

* Kakor znano, je Nemčija v vsej tajnosti pripravljala ono tajno orožje, ki je bilo znano z imenom V I. Češkemu podtalnemu gibanju se je posrečilo zvedeti, kje se te tovarne nahajajo in je o tem po skrivni poti obvestila Angleže. Britanski letalci so nato popolnoma uničili mesto Penemunde na obali Baltiškega morja. S tem so prekrizali Nemcem račune za celih 9 mesecev in obvarovali predvsem Angleže pred hujšimi udarci.

* Kakor javljajo, bodo dunajski Čehi imeli na Dunaju zopet svoje gledališče. Prva predstava češkega gledališča bo narodna opera »Prodana nevesta«.

* V Londonu so izdali slovnico srbsko-hrvatskega jezika skupno s čitanko in obsežnim slovarjem. Opaža se, da vlada med Angleži veliko zanimanje za srbohrvaščino.

* V tovarni letalskih motorjev v Pragi se je pričelo z izdelovanjem novega češkega letalskega motorja. Motor je prestal izredno ostro skušnjo, verjetno prvo v povojni Evropi. Motor je deloval neprestano 150 ur, kar odgovarja poletu okrog sveta s hitrostjo 240 km na uro. Na sto km je porabil le 13,5 litrov bencina in 80 gramov olja.

* Nemško trgovinsko mornarico bodo razdelili med tri velesile: Nemčiji bodo pripustili le nekaj manjših ladij s skupno tonažo 200.000 ton.

* V Indiji je sedel na tehtnico znani bogataš Aga Khan. Kot protiutež so mu nasuli za 110 kg. dijamantov.

* V letu 1948 se bo vršil v Pragi jubilejni vseslovanski kongres, ki bo v znamenju obletnice na vseslovanski kongres, ki je bil pred 100 leti v Pragi in katerega je Metternichova vlada s silo razgnala. Kongres leta 1948 bo povezan s sokolskim izletom, kakor tudi velikim slovanskim glasbenim festivalom.

* V Čehoslovaški so svečano proslavili 7. marec kot dan, ki je posvečen spominu T. G. Masaryku.

Ali veste?

... da izhaja v Trstu satirični tednik »El Merlo«, ki pa prinaša tudi politične uvodnike, kjer sramoti na najogabnejši način vse, kar je naše. Zadnjič enkrat je napisal, da kdor bi si upal nepravilno rešiti tržaško vprašanje, kdor bi si dovolil z silo jih ukloniti, ta bo moral čez njihova trupla, (mogoče misli kadavre »marčnih kosov«).

No, saj je tudi njihov duševni vodja Mussolini tako govoril, pa so ga kljub temu obesili za pete...

... in dalje je še zapisal, da predno bi pustili, da bo Trst padel v grabežljive roke krvoločnega despota (saj veste koga mislil), potem pa da bodo rajše spremenili mesto v prah in pepel in se pustili pokopati pod razvalinami. Mi pa mislimo, da se bodo še prej premislili...

... da izhaja v Milanu ilustriran tednik za literaturo in umetnost »I riflessi«, kjer stavijo v isto vrsto varšavskega mesarja z našim maršalom Titom, ki je skupno z našimi zmagovitimi zavezniki pripomogel, da so uničili nacifašizem.

... da so civilni policisti po ukazu goriškega škofa Margottija ukazali strankam, ki stanujejo v ulici Alviano št. 16, kjer stanuje družina Furlan ter v vili Beckman, kjer so nastaniene družine Sivec in Atena Franka, naj odstranijo jugoslovanske zastave in to z izgovorom, da je hiša last škofije.

... da je poveljstvo civilne policije v Gorici odklonilo dovoljenje za plakatiranje lepakov, s katerimi je bila priglajena splošna stavka v čini »A« v znak protesta proti incidentom v Škednju, čeprav je iste lepake že odobril zavezniški AIS?

Plesna prireditev

Sporočamo, da se bo dne 17. t. m. ob 20.30 vršil ples v dvorani Ljudskega doma, ki ga priredi podružnica „Primorskega dnevnika“ v Gorici.

Vabila dvignite pri podružnici „Primorskega dnevnika“ v Gorici, Ljudski dom, pritriljeje.

Pevska prireditev v Mirenem okraju

V nedeljo, 10. t. m. je okrajna SIAU priredila v Mirnu pevsko prireditev zborov iz Mirna, Sovodenj, Rupe, Orehovalj in Opatjega sela. Prireditev je dobro uspela. Zbori so nastopali samostojno s tremi ali štirimi točkami ter s pesmima »Pozdravljena domovina« in »Pesem o svobodi« skupno. Vseh pevcev je bilo preko 130. Prireditev je otvoril tov. Gabršček Branko, ki je obrazložil njen pomen. Med izvajanjem sporeda pa je spregovoril tudi glasbeni referent za Goriško, tov. Ivan Šilič; naglasil je, da slovenska pesem in njena lepota korenini daleč nazaj; pesem nas je spremljala stoletja in ni zamrla do danes, temveč se je še razvijala ter

oblikovala tudi v najtežjih dobah posebno nas, ki prebivamo v teh krajih in prav te dni praznično pričakujemo toliko željene priključitve, ko bomo dokončno zadihali resnično svobodo, v kateri bomo svojo pesem še bolj olepšali, pesem, ki je zrasla iz naših stremeljenj, pesem, ki se niso mogli zadušiti, ki nas je spremljala v najtežjih prilikah borbe za svobodo. Tudi danes, ko s preganjanjem skušajo omegliti našo čvrsto voljo za združitev z materjo Slovenijo ter s FLRJ, pojemo in toliko bolj nam je pesem pri srcu; budi nas in nam še bolj razvema neugnano željo za dokončno priključitev. Prav temu je danes posvečena naša pesem.

Ta nastop je pokazal viden napredek zborov. Sovodenski ženski mladinski zbor spada po vsem ubranem in glasovno uravnoteženim oblikovanju, kljub temu, da je manjkalo šest pevk, ki so jih malo prej aretirali policisti, med dobre oblikovalce. Presenetila je zlasti precizna ritmika v »Na juriš«, ki jo je zbor zapel brez kaknega kričanja in pretiranih poudarkov. — Mirenski mešani zbor ima premalo moških glasov, ženski zbor zveni dobro. Če izuzamemo nekaj intonacijskih motenj, je bilo oblikovanje tako mešanega zbora zlasti pa moškega seksteta kar skladno; pri sekstetu so se glasovi mestoma zelo lepo zlivali. Zbor iz Rupe ima lepe glasove v ženskem delu. Mestoma se je zbor ubrano zlivljal. Z ozirom na kratko dobo delovanja je pokazal lep uspeh. Isto velja tudi za zbor iz Orehovalj. Najmlajši zbor po svojem delovanju je zbor iz Opatjega sela. Trud je bil poplačan, čeprav pevci sami niso bili polnoma zadovoljni. Toda prav ta nezadovoljnost je znak stremljenja po izpopolnitvi in to je zdravo. Uspeh se bo še povečal s smotrenim delom. V splošnem je treba naglasiti, naj pevci posebno pazijo pri intonaciji in na pevovodjo. Organizacija in disciplina med izvajanjem naj se še bolj izpopolni.

Splošen uspeh prireditve je pokazal viden korak v našem pevsko-zborskem delovanju. Nastopajočim zahvala za trud in lepo petje.

GLASBENA ŠOLA V GORICI

Pevsko in glasbeno društvo v Gorici je imelo svojo glasbeno šolo do leta 1927., ko so fašisti uničili in požgali ves njen inventar. Ta šola je sedaj obnovljena in je pričel na njej reden pouk. Vpisalo se je že precej gojencev za klavir in gosli. Obvestili smo že, da je odprt tečaj za začetnike, v katerem se bodo gojenci lahko pripravili za instrumentalni pouk. Za ta tečaj ni treba gojenec instrumenta, ker se bodo učili zadevanja tonov in notne pisave potom petja in diktata. Prav tako se bodo učili tudi gojenci otroškega in mladinskega zbora. Iz teh gojencev bo zrastle naraščaj pevcov, ki bodo znali samostojno zapeti priproste napve po notah, kar je velike važnosti za uspešen napredek našega zborovega petja. Pozivamo starše, da prigrasijo čimprej svoje otroke v te tečaj. Prosimo tudi ravnateljstva srednjih in upraviteljstva ljudskih šol, da obvestijo vse za glasbo nadarjene učence in dijake o pričetku pouka na Glasbeni šoli ter jim priporočijo, da se čimprej vpišejo za instrumentalni pouk, v čim večjem številu pa v otroški in mladinski zbor.

Učnina za pripravljalni tečaj in za zborni petje znaša 50 lir mesečno. Siromašni gojenci lanko zaprosijo za znižanje ali oprostitve plačevanja ukovine. Vpisovanje je dnevno od 10—12 in od 15—17, ure v prostorih Pevskega in glasbenega društva na trgu E. de Amicis št. 8 v pritriljeju, desno.

Glasbeni pouk moramo omogočiti vsakomur, ki je nadarjen in ima veselje za glasbo. Glasbena šola se bo trudila, da bo omogočen pouk glasbe tudi v drugih večjih krajih Goriškega okrožja. Priglašajo naj se zato gojenci iz celega okrožja, da ugotovimo, kje bo treba ustanoviti podružnice glasbene šole ali tečaje.

Slavnostna otvoritev glasbene šole v Gorici

bo v ponedeljek 18. marca. Ob tej priliki priredi ženski mladinski zbor »Soča« iz Kojškega v dvorani Ljudskega doma ob 21. uri pevski koncert pod vodstvom ravnatelja glasbene šole prof. Srečka Kumarja. Sodelujeta sopranistka Slavica Batistuta in plesalka Vukosava Kumar. Program obsega bisere mladinske umetne in narodne pesmi naših najboljših skladateljev: Adamiča, Grbca, Kogoja, Matetiča, Mihovila, Logarja in Karla Pahorja. Članice »Soče« bodo recitirale pesnitve kojsčanskih partizanov Ivana Marušiča in Malči Kumarjeve ter plesale srbsko narodno kolo v narodnih nošah, ki so jih izdelale same. Vukosava Kumarjeva bo plesala tri moderne plastične baletne »Kitajska žena« iz Kitajske lirike, srbskega pesnika Vasiljeva: »Jok človekove matere« in pesnitev hrvaškega pesnika Frančičevića: »Nocoj je umrl v meni sanjar«. Vse tri pesnitve je koreografsko postavila plesalka sama, ki je tudi naštudirala recitacijske zборе.

Pevski prireditvi okrajnega SIAU za Mirenski okraj

V nedeljo, dne 17. t. m. ob 4. uri popoldne bo v Sovodnjah ponovitev pevске prireditve, na kateri so preteklo nedeljo nastopili zbori iz Orehovalj, Opatjega sela, Mirna, Rupe in Sovodenj. Prireditve je zelo dobro uspela, zato vabimo, da se je udeleži čim več poslušalcev v Sovodnjah.

V torek na praznik, dne 19. tega m. bo pevška prireditev v Renčah ob 4. uri popoldne. Nastopili bodo tile zbori: iz Bilj, Dornberga, Gradišča, Prvačine, Renč in Vogrskega. Nastopali bodo posamezni zbori; skupno pa bodo zapeli »Pozdravljena domovina« in »Pesem o svobodi«. Vabimo občinstvo, da se tega zanimivega koncerta udeleži in prisostvuje izvajanju naše prelepe pesmi.

OBVESTILO

Dne 28. marca 1946 ob 9 uri se bo vršil občni zbor Zadruga vojnih oškodovancev z. o. z. v Ljudskem domu v Gorici s tem dnevnim redom:

1. nagovor predsednika.
2. poročilo upravnega odbora.
3. poročilo nadzornega odbora.
4. volitev nove uprave.
5. slučajnosti.

V slučaju, da bi ob določeni uri ne bilo zadostno število navzočih članov, se bo vršil občni zbor eno uro pozneje v istih prostorih in z istim dnevnim redom ne glede na število navzočih članov.

Vabimo vse člane in delegate podružnic, da se udeležijo občnega zbora. — Odbor.

KMEČKA BANKA

registrovana zadruga z o. z. v Gorici

sprejema vloge, daje posojila, odvarja tekoče račune, vrši vse denarne posle

Tel. 266

GORICA, Via Carducci, 14

IZHAJA ENKRAT NA TEDEN — Urednik: J. KRISTIJAN BAVDAŽ — Za list odgovarja: ALOJZ BUDIN — Uredništvo in uprava: GORICA, »Ljudski dom« pritriljeje — Izdaja lista je odobrena od A. I. S. Tisk KATOLIŠKE TISKARNE v Gorici — Najemnik: »Primorski dnevnik«

Od 23. do 31. marca t. l.
„TEDEN VOJNIH SIROT“

Ustanovna skupščina Goriške nabavne in prodajne zadruge

se bo vršila v nedeljo, dne 17. marca 1946 ob 9. uri predpoldne v dvorani Ljudskega doma. Dnevni red bo tale:

- 1) otvoritev skupščine in poročilo pripravljalnega odbora.
- 2) volitev predsednika skupščine, zapisnikarja in 2 overiteljev.
- 3) čitanje in sprejem pravil.
- 4) volitev upravnega in nadzornega odbora.
- 5) slučajnosti.

Vojna bolnica JA

Uprava vojne bolnice za Slovensko Primorje, Trst in Istro si šteje za prijetno dolžnost, da lahko izrazi javno zahvalo vsem organizacijam ASIZZ goriškega okraja za pozornost, ki so jo izkazale ob priliki mednarodnega praznika žena, ko so obdarovale ranjene in bolnike.

Veseli so bili obrazi naših borcev, ko so prejeli zavetje iz rok žena. Toplo jim je bilo v udši; začutili so, da niso v svoji boleznii osamljeni, kar jim daje še večjega upanja in veselja na poti okrevanja.

Naše žene so borcem prilile novih moči in zavesti iskrenega sodelovanja, kar jim bo ostalo v lepem in trajnem spominu.

NOVA REVIIJA

Te dni bo izšla ilustrirana sindikalna revija ENOTNOST, ki jo izdaja »Primorska delavska enotnost«.

Sodelujejo najvidnejše osebnosti primorskega delavskega gibanja. Čitali boste članke tovarišev: Ermanna Solieria - Maričeta, Ivana Regenta, Branka Batiča - Vladota, Franceta Štoke, Ivana Bukovca-Vojmira, Amalije Regentove, Jožeta Pahorja, Ferdinanda Marega, itd.

Obpravnavajo se gospodarski, sindikalni in socialni problemi ter zgodovinski razvoj delavskega gibanja.

Revija je bogato opremljena, vsebuje 48 strani in stane lir 30 (ali v Jugoslaviji din 10).

To je prva slovenska ilustrirana sindikalna revija.

Naročajte jo pri Ljudski založbi - Trst, v. Carducci, 6.

Izplačilo zastankov podpore za povojno brezposelnost

Urad za delo v Gorici sporoča, da bo Zavod za socialno skrbstvo izplačal zaostanke podpore za povojno brezposelnost, ki je bila v veljavi do 31.12.1945 ter katere izplačilo je bilo ukinjeno s 1. marcem 1946, in sicer vsem tistim, ki so vložili ugovor do 28. t. l. ter je bil ta ugodno rešen. Zato pozivamo vse, ki so tega deležni, da dvignejo omenjene zaostanke najkasneje do 25. t. m.

PRODAM

kotle iz litega železa razne velikosti. Poizvedbe samo ob nedeljah dopoldne pri Humar - Cumaldi Rudolfu, Ločnik (Dolina) št. 496.